

"OKVIR ZA SAMOEVALUACIJU: UNAPREĐENJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI U OBRAZOVANJU"

Zilka Spahić Šiljak

SADRŽAJ

Uvod

- Terminologija
- Pozadina i statistika
- Evaluacijske prakse
- Korištenje okvira

1. Institucionalno vodstvo

- Samoprocjena
- Profesionalno usavršavanje
- Pristup cijelom okruženju

SADRŽAJ

2. *Adresiranje rodni stereotipa*

- Okruženje i etos
- Aktivnosti i istraživanje
- Izazovne situacije

3. *Učenje i podučavanje*

- Očekivanja i pretpostavke
- Praksa u učionici

4. *Vještine i smjernice*

- Kurikulum i vještine
- Karijerno obrazovanje
- Izbor

5. *Učenje u porodici i zajednici*

- Značajno uključivanje
- Komunikacija
- Podrška većoj promjeni

UVOD

Ovaj okvir samoevaluacije dizajniran je da podrži obrazovne ustanove kako bi razmotrile, raspravljale i planirale kontinuirani i održivi pristup ostvarivanju rodne ravnopravnosti i jednakosti za sve

Zašto unapređivati rodnu ravnopravnost? Djeca primaju i upijaju rodno stereotipne poruke o tome šta mogu i ne mogu raditi kao djevojčica ili dječak već od vrlo rane dobi. Istraživanja snažno sugeriraju da ne postoji inherentna razlika između djevojčica i dječaka koja bi trebala ograničiti njihove interese, sposobnosti ili ambicije. Ipak, prepoznamo da izbor predmeta, kao i mnogi kasniji poslovni i životni izbori, često jako ovise o rodu.

Odrasli, pa i univerzitetskoj zajednici eksplisitno i implicitno perpetuiraju stereotipe

Rodni stereotip je široko prihvaćeno vjerovanje ili generalizacija o ponašanjima, karakteristikama i ulogama koje obavljaju žene i muškarci.

TERMINOLOGIJA

U ovoj prezentaciji koristi se sljedeća terminologija:

- Izraz "praktičar/ka" koristi se kao jedan pojam koji obuhvata sve osoblje i odrasle osobe koje su kvalificirane i/ili registrirane za rad s djecom i mladima. To uključuje nastavnike/ce, ravnatelje/ice, upravitelje/ice postavki, osoblje za podršku u školi, tehničko osoblje za podršku i osoblje za učenje i razvoj zajednice.
- Izraz "postavka" odnosi se na postavke univerzitetskog obrazovanja i čuvanja djece, osnovne škole, srednje škole, škole ili postavke koje pružaju specijaliziranu podršku učenicima s dodatnim potrebama za podrškom i postavke za učenje i razvoj zajednice.
- Izraz "zajednica učenja" odnosi se na strukturirane i neformalne grupe postavki u kojima se odvija suradnja i zajednički rad. To može uključivati školske klastere, grupe povezanih škola, lokalne upravljačke grupe, zajedničke kampuse, univerzitete, institute i dr.

Obrazovanje

Stopa isključenja iz procesa obrazovanja tri puta je veća za učenike (33,4) nego za učenice

Djevojčice u češće izražavaju strah od neuspjeha u odnosu na dječake.

Heteronormativne rodne uloge također mogu imati utjecaj na LGBT+ mlade ljude.

Istraživanja - preklapanje između roda, klase i rase može činiti posebno teškim za manjinsku, radničku mladu ženu, na primjer, da pristupi i napreduje u znanosti. (ASPRIRES 2, 2020)

Rad

U zanatskim zanimanjima samo je 1/3 žena

Na visokoškolskim ustanovama, muškarci su činili većinu ali se to sada mijenja u korist žena

Žene su prezentirane u zanimanjima koja su slabije plaćena i podcijenjena u usporedbi s onima koja su muški dominantna.

Prosječna rodna razlika u plaći na globalnoj razini je 19%

Stopa zaposlenosti za pripadnike manjinskih etničkih grupa je niža za 15% u odnosu na većinsko stanovništvo, i

Širi utjecaj rodnih uloga i nejednakosti

52% djevojčica kaže da se osjećaju sramotno zbog svog izgleda jer ne izgledaju kao djevojke ili žene u medijima

Rodne uloge utječu na mentalno zdravlje i blagostanje. Samoubistvo je najčešći uzrok smrti među muškarcima mlađim od 35 godina, dok među adolescentnim djevojkama postoji veća prevalencija depresije i poremećaja u prehrani (Svjetska zdravstvena organizacija, 2002)

Jedno od petoro djece u doživljava obiteljsko nasilje do navršene 18. godine.

Naravno, nema ništa inherentno pogrešno u donošenju izbora u skladu s rodno određenim karakteristikama, ali stereotipno muško ili žensko ponašanje može potencijalno biti problematično ako blagostanje i prilike u životu budu ograničene zbog prethodnih pretpostavki o rodnoj ulozi. Također je važno shvatiti da ove rodne uloge nisu neizbježne i rezultat su strukturne rodne nejednakosti koja stvara proširene i preporučene stereotipe u našem društvu.

Rad programa za unapređenje rodne ravnopravnosti i jednakosti sugerira da pristup cijelom okruženju može pomoći u smanjenju rodne neravnopravnosti. Kako su rodna neravnopravnost i nejednakost društveni problemi, brza rješenja ne postoje. Umjesto toga, intervencije bi trebale biti dugoročne, održive i ugraditi promjene u svakodnevnu praksu, stavove i okruženje.

STEREOTIPI I OČEKIVANJA

Rodni stereotipi i nesvjesna pristranost imaju utjecaj na samopouzdanje i izbore djece i mladih već od rane dobi i putem više mehanizama. Čak i ako pojedinac nije racionalno pristalica stereotipnog vjerovanja, on može biti pod utjecajem stereotipa. Ove nesvjesne pristranosti utječu na naše postupke. Istraživanja sugeriraju, na primjer, da iako malo učitelja vjeruje da različito postupaju prema djevojčicama i dječacima, njihovi nesvjesni stavovi dovode do različitih očekivanja. Osnovne pretpostavke koje imamo o djetetu ili mladoj osobi, često nesvjesno, utjecat će na naše interakcije s njima. Rodna očekivanja mogu imati negativan utjecaj na sve. Djevojčice mogu naučiti izbjegavati rizik u svom učenju i često imaju niže samopouzdanje (vjerovanje u vlastite sposobnosti), posebno u znanosti i matematici. Neki dječaci postižu manje od djevojčica u čitanju i pisanju, a neki se potpuno distanciraju od škole.

EVALUACIJSKE PRAKSE

Praktičarima/kama se preporučuje da procijene svoju trenutnu praksu pod jednim od tri naslova:

- **Istraživanje** - podizanje svijesti o određenom području ovog okvira. Osoba/osobe su određene za vodstvo, a formulirana je strategija/pristup.
- **Usvajanje** - Rad je u tijeku na ovom određenom području, i razmatra se kako će ovaj rad biti održiv. Učenje se dijeli među svim osobljem, a učenici/e su aktivno uključeni/e. Planiraju se evaluacije kako bi se mjerila učinkovitost.
- **Integriranje** - U ovom određenom području poduzeto je značajno djelo, koraci su poduzeti kako bi se osigurala održivost, a evaluacija učinkovitosti je završena. Na temelju nalaza evaluacije provode se nova planiranja.

PRAĆENJE

Svako područje okvira pruža priliku za razmišljanje i procjenu prakse prema gore navedenim naslovima. To mogu koristiti pojedinačni/e praktičari/ke ili za refleksiju cijelog postavka o trenutnoj razini povjerenja u svakom području i može uključivati bilo kakve akcije koje su već poduzete. Tracker za dokaze može se koristiti za bilježenje trenutnog stanja i napretka.

Na kraju svake sekcije mogu se pronaći izazovna pitanja kako bi potakla samorefleksiju, kao i poveznica na resurs za dijeljenje prakse s relevantnim primjerima za svaku istaknutu sekciju.

SVE JE POVEZANO

Ovaj okvir uglavnom se fokusira na rodnu ravnopravnost, ali bit će važno prilikom razmišljanja i planiranja pristupa imati na umu da nijedna društvena kategorija identiteta ne postoji izolirano od ostalih. Refleksija i planiranje morat će razmotriti kako se rod preklapa s siromaštvom, rasom i invaliditetom, na primjer.

Konačno, važno je razmotriti koje će djevojčice i koji će dječaci biti najviše pogođeni svakim problemom kroz svijest o širim nejednakostima i osigurati da se potrebe i iskustva svih učenika/ca uzmu u obzir. Na primjer, iako postoji razlika u postignućima u pismenosti, ne svi dječaci zaostaju u usporedbi s djevojčicama.

NAPOMENA:

- U ovom dokumentu koristimo izraze "djevojke" i "muškarci" kako bismo omogućili raspravu o utjecaju rodno utemeljenih stereotipa na sve. To ne znači fiksno, binarno razumijevanje roda. Dok razmišljamo o utjecaju rodno utemeljenih stereotipa, važno je uzeti u obzir utjecaje na učenike/ce koji se identificiraju kao transrodni ili nenormativni.

KORIŠTENJE OKVIRA

Okvir je dizajniran da se koristi kao radni dokument uz dokument Akcionih planova na univerzitetima. Može se koristiti na različite načine, u različitim trenucima kako bi informirao sveukupne strateške pristupe, te podržao fokusirano planiranje u bilo kojem području. Namijenjen je pružanju poticaja za dijalog, refleksiju i planiranje dok istovremeno omogućava postavkama da razvijaju vlastite inovativne pristupe kako bi zadovoljile svoje individualne potrebe. Trebao bi podržavati dugoročan, održiv i višestruko usmjeren pristup.

Okvir je dizajniran da funkcioniра kroz kurikulum, i da se uklopi s drugim postojećim prioritetnim područjima. *Strategiju obrazovanja i osposobljavanja iz STEM-a za Škotsku, Razvoj radne snage mladih, Strategiju digitalnog učenja i poučavanja za Škotsku, Jednako sigurno u školi i Škotski izazov postignuća.*

KAKO RADITI

Tracker

Tracker za dokaze pruža prostor za praćenje trenutnog statusa svake podsekcije. Omogućava individualnim praktičarima/postavkama refleksiju o trenutnoj razini povjerenja u svakom području i bilo kakve akcije koje već mogu biti poduzete.

Plan akcije

U svom planu akcije, možete poželjeti usredotočiti se na aspekte koji se trenutno usvajaju kako biste osigurali da postanu potpuno ugrađeni ili se usredotočiti na nove aspekte koje tek počinjete istraživati.

INSTITUCIONALNO VODSTVO

1.A Samoprocjena

Rad na unapređenju rodne ravnoteže integriran je u planiranje unapređenja i usklađen je s drugim prioritetima postavke. Podaci se koriste kako bi se identificirale rodne razlike i osiguralo da rad zadovoljava potrebe postavke. Snažno se potiče kontinuirano praćenje i evaluacija kako bi se podržalo planiranje promjena i održiv pristup.

INDIKATORI EFIKASNOSTI:

- Jezgro tima praktičara pruža efikasnu koordinaciju i vođstvo za unapređenje rodne ravnopravnosti i jednakosti.
- Koristi se niz efikasnih pristupa kako bi se osiguralo da su svi praktičari/ke, učenici/ce i partneri/ce aktivno uključeni/e aktivnosti samoprocjene.
- Podaci o postignućima i napretku se razdvajaju prema spolu i identificiraju se i adresiraju praznine/neravnoteže. Povezanost roda s klasom, rasom i drugim karakteristikama istražuje se, a vodi se računa o usvajanju nijansiranog i intersekcionalnog pristupa analizi podataka i planiranju intervencija.
- Podaci koji se odnose na širu kulturu postavke također se prate i razdvajaju prema spolu. To može uključivati podatke o ponašanju, prisutnosti i sudjelovanju u širim i neformalnim prilikama kurikuluma. Na primjer, koji učenici/e su odabrani/e da govore s posjetiteljima ili predstavljaju postavku, koje djeca sudjeluju u različitim izvannastavnim sportskim aktivnostima i slično.
- Učinkovite strategije su na mjestu kako bi se pratili i evaluirali utjecaji planova i akcija na stavove i rezultate za sve učenike/ce.

INSTITUCIONALNO VODSTVO

1.B Profesionalno usavršavanje

Naglasak je na kolegijalnom učenju i izgradnji povjerenja praktičara/ki u unapređenju rodne ravnopravnosti.

To može uključivati povećan pristup profesionalnom učenju, resursima i prilikama za profesionalni dijalog.

INDIKATORI EFIKASNOSTI:

- Postoji kultura profesionalnog učenja i suradničkog profesionalnog istraživanja u vezi s rodnom ravnopravnošću.
- Djeca i mladi preuzimaju odgovornost za vođenje vlastitog i tuđeg učenja o rodno utemeljenim stereotipima i nejednakostima.
- Dostupne su prilike za mlade svih rodova da se uključe u ove probleme, sudjeluju u savjetovanju i pomognu oblikovati pristup postavke.
- Svi praktičari, uključujući nastavno i podrško osoblje, imaju prilike sudjelovati u novom učenju o rodu i ravnopravnosti, a planovi su uspostavljeni kako bi se to uključilo u uvodne programe za novo osoblje.
- Uključenost u istraživanja, resurse i politiku pomaže nam da vodimo i razvijamo učenje. Praktičari razumiju kako se bavljenje rodno utemeljenim stereotipima i nesvjesnim pristranostima može koristiti za podizanje postignuća i razvoj vještina zapošljivosti.
- Profesionalno uključivanje i suradnja unutar šire zajednice učenja, uključujući između sektora, očigledni su. Praktičari dijele resurse, stručnost i strategije kako bi izgradili svoj međusobni kapacitet.
- Aktivno tražimo vanjske izvore izvan postavke i neposredne zajednice učenja kako bismo pronašli dobru praksu.

INSTITUCIONALNO VODSTVO

1.C Pristup cijelom okruženju

Ovaj element odnosi se na razvoj zajedničke vizije, vrijednosti i ciljeva u cijelom okruženju među praktičarima/kama i učenicima/ama jednako. Postavka radi na osiguravanju dosljednosti poruke i svrhe.

Indikatori efikasnosti:

- Postoji zajednička vizija, vrijednosti i ciljevi za IGBE koji nastavljaju evoluirati kroz kontinuiranu raspravu, dijalog i refleksiju u okviru postavke, zajednice i šireg kruga dionika.
- Praktičari/ke i šira zajednica postavke razumiju razliku između pravednosti i jednakosti (da ponekad različite skupine suočavaju s različitim preprekama i da tretiranje svih isto neće dovesti do jednakih ishoda) i svi praktičari/ke pokazuju kolektivnu odgovornost za pokretanje i doprinos dobro informiranim promjenama u odgovoru na rodne i šire neravnoteže.
- Redovno se stvara prostor na sastancima na svim razinama kako bi se raspravljalo o IGBE-u i dijelila zanimljiva praksa i inovativni pristupi. Dobra praksa unutar i izvan postavke slavi se i dijeli te se koristi kao inspiracija za daljnje promjene.
- Gdje postoje praktičari/ke različitih rodova u postavci, vodi se računa da se osigura da svi obavljaju iste uloge/zadatke. Uniforma, ako postoji, pažljivo je razmotrena kako bi se osiguralo da ne ojačava rodne uloge, da je praktična i odgovara svrsi te je uglavnom slična za sve rodove. Za mlađe učenike/ce vodi se računa da odjeća omogućava slobodnu igru.

INDIKATORI EFIKASNOSTI:

- Postoji zajednička vizija, vrijednosti i ciljevi koji nastavljaju evoluirati kroz kontinuiranu raspravu, dijalog i refleksiju u okviru postavke, zajednice i šireg kruga dionika.
- Praktičari/ke na univerzitetima i drugim obrazovnim institucijama šira zajednica postavke razumiju razliku između pravednosti i jednakosti (da ponekad različite skupine suočavaju s različitim preprekama i da tretiranje svih isto neće dovesti do jednakih ishoda) i svi praktičari/ke pokazuju kolektivnu odgovornost za pokretanje i doprinos dobro informiranim promjenama u odgovoru na rodne i šire neravnoteže.
- Redovno se stvara prostor na sastancima na svim razinama kako bi se raspravljalo i dijelila zanimljiva praksa i inovativni pristupi. Dobra praksa unutar i izvan postavke slavi se i dijeli te se koristi kao inspiracija za daljnje promjene.
- Gdje postoje praktičari/ke različitih rodova u postavci, vodi se računa da se osigura da svi obavljaju iste uloge/zadatke. Uniforma, ako postoji, pažljivo je razmotrena kako bi se osiguralo da ne ojačava rodne uloge, da je praktična i odgovara svrsi te je uglavnom slična za sve rodove.

PRIMJENA U PRAKSI

Pitanja:

- Koristi li se pristup "koji djevojkei", "koje muškarci" kako bi se razumjeli i adresirali obrasci u podacima?
- U kojoj mjeri gradimo povjerenje i kapacitet za IGBE u cijelom našem okruženju?
- Kako postavka osigurava da se glasovi svih mladih ljudi čuju i koriste za oblikovanje politika i strateškog plana?
- U kojoj mjeri su pristupi unutar postavke održivi?
- Kako se unapređenje rodne ravnopravnosti povezuje i prepliće s drugim prioritetima postavke?

Primjeri:

- Samoprocjena- *Letham Primary School - Using the IGB Selfevaluation Framework*
- Profesionalno usavršavanje: *Woodlands Family Nurture centre, Paxton Nursery and Methilhaven – improving gender bias in the early years*

ADRESIRANJE RODNIH STEREOTIPA

2.A Okruženje i etos

Razmatranje se osigurava da okruženje postavke šalje pozitivne poruke o svim rodovima i ne pojačava nenamjerno rodne stereotipe. Postoji etos jednakosti u cijelom okruženju i kontinuirano slavljenje raznolikosti.

INDIKATORI USPJEŠNOSTI:

- Vodi se računa kako bi se osiguralo da fizičko okruženje šalje pozitivne poruke o svim rodovima i izbjegava se nenamjerno jačanje stereotipnih ideja.
- Razmatraju se boje, slike i riječi, na primjer, kako u literaturi tako i u akademskom okruženju
- Gdje dolazi do eksplicitne rodne segregacije postoji jasno opravdanje.
- Treba voditi računa da se osobama koje se identificiraju kao non-binary i transgender dopusti slobodan izbor koji im se čini najprikladniji i siguran u ovim scenarijima.
- Gdje dolazi do implicitne segregacije, razvijaju se rješenja. Na primjer, može li se pronaći ravnoteža između grupe mladih koji žele igrati nogomet i onih koji bi radije sudjelovali u mirnijim aktivnostima.

ADRESIRANJE RODNIH STEREOTIPA

2.B Aktivnosti i istraživanje

Praktičari/ke i učenici/ce su ohrabreni/e da kritički razmišljaju o rodnom stereotipiziranju i utjecaju na izbore i prilike.

Primjeri rodno stereotipiziranog ponašanja, kad se pojave, koriste se kao poučne točke.

INDIKATORI USPJEŠNOSTI:

- Svi/e imaju prilike za ponovno razmatranje i produblјivanje razumijevanja o rodu, rodnoj ulozi i implicitnim rodnim očekivanjima kroz kreativne, motivirajuće i relevantne kontekste učenja. Aktivnosti se uklapaju u postojeći kurikulum i proširuju ga, umjesto da budu "dodatne". Učinkoviti kolegijalno rad omogućuje koherentno planiranje kurikuluma u cijeloj zajednici učenja.
- Stereotipna vizualna prezentacija, uloge i zapleti koji se pojavljuju u resursima koriste se kao poučne tačke. To će ponekad pružiti prilike za kritičko razmišljanje i dublje istraživanje, a ponekad će biti lakši dodir. Svi/e praktičari/ke preuzimaju odgovornost za ovo i sa sigurnošću povezuju to razumijevanje u svoju svakodnevnu praksu.
- Stereotipi primjenjivi na dječake i muškarce kao i na djevojčice i žene su razumljivi i raspravljani. Na primjer, traže se prilike za isticanje ljubaznih, brižnih ili kreativnih dječaka/muškaraca i povezivanje s emocionalnom pismenošću, kao i i prilike za isticanje hrabrih i neovisnih djevojčica/žena.

ADRESIRANJE RODNIH STEREOTIPA

Izazovni Incidenti

Nenamjerno označavanje po rodu sve više se prepoznaje i adresira. Seksistički jezik i ponašanja se konzistentno adresiraju, a širi utjecaj tih ponašanja se komunicira i razumije.

INDIKATORI USPJEŠNOSTI:

- Praktičari/ke su svjesni/e vlastitog jezika i postoji otvoreni i podržavajući etos u kojem se svi članovi zajednice učenja osjećaju ugodno podržavajući jedni druge u primjećivanju nenamjerno rodno označenih riječi i komentara.
- Praktičari/ke su svjesni/e tendencije da fiktivni i imaginarni likovi postanu muškarci prema podrazumijevanju i poduzimaju korake kako bi to ublažili.
- Svi/e praktičari/ke razumiju važnost suočavanja s svakodnevnim seksističkim jezikom djelomično zbog njegove osnove u štetnijim seksističkim ponašanjima, uključujući nasilje temeljeno na spolu.
- Studenti/ce i nastavno osoblje razumiju kako reagirati i osjećaju se sigurno izražavajući se kada naiđu na rodnu pristranost, stereotipni jezik ili seksističko ponašanje.
- Razumiju povezanost između predrasuda temeljenih na rodnom stereotipu i nekih predrasuda koje doživljavaju mlade LGBTI+ osobe.

PRIMJENA U PRAKSI

Pitanja:

- Kakve pretpostavke okolina (nenamjerno) stvara o rodu?
- Koliko dobro osiguravamo dosljednost u porukama o rodnom stereotipu?
- Kako se implicitna uvjerenja ističu kako bi se mogla istražiti?
- Koliko su učinkoviti protokoli za reagiranje na seksistički jezik i ponašanje?

UČENJE I PODUČAVANJE

3.A Očekivanja i Pretpostavke

Postavka radi na tome da praktičarima/kama pruži prilike da reflektiraju o vlastitim nesvjesnim pretpostavkama i očekivanjima na siguran način, istovremeno poduzimajući korake za ublažavanje utjecaja na učenike/ce.

INDIKATORI EFIKASNOSTI:

- Praktičari/ke su svjesni višestrukih načina na koje nesvjesne predrasude mogu utjecati u postavci. Na primjer, praktičari/ke prepoznaju potencijal za očekivanje i prihvaćanje različitih ponašanja od muškaraca i žena; donošenje pretpostavki o tome koje će područje postavke/kurikuluma i vrste aktivnosti preferirati; različito interakciju s pojedincima; davanje različitih savjeta i smjerova i tako dalje.
- Praktičari/ke razumiju da se ove nesvjesne ideje komuniciraju putem mikro-poruka poput tjelesnog jezika i izbora riječi i sigurni su u provođenju niza strategija za ublažavanje utjecaja.
- Praktičari/ke razumiju potencijal za nesvjesnu pristranost u utjecaju na to kako opisujemo pojedince, što hvalimo ili kritiziramo, jezik koji koristimo za pohvalu i kojem uspjehu se pripisuje. Paznja se posvećuje provjeri verbalnih interakcija i pisanja izvještaja.

UČENJE I PODUČAVANJE

3.B Praksa u učionici

Postavka radi na tome da praktičarima/kama omogući razumijevanje utjecaja nesvjesnih predrasuda i očekivanja u svakodnevnoj praksi. Praktičari prepoznaju kako interakcije koje imaju s učenicima mogu ojačati ili razbiti stereotipne obrasce ponašanja.

INDIKATORI USPJEŠNOSTI:

- Praktičari/ke prepoznaju da interakcije cijelog razreda mogu biti dominirane od strane podgrupe učenika/ca (na primjer, podgrupa dječaka u razredu), često zato što se oni čine vidljivijima. Praktičari/ke su sigurni/e u primjeni niza strategija i tehnika kako bi podržali razumijevanje studenata/ica o tome kako izgleda i osjeća se uravnoteženo sudjelovanje.
- Praktičari/ke su sposobni/e prepoznati, istražiti i po potrebi izazvati stereotipne rodne uloge u igri, grupnom radu i praktičnom radu.
- Praktičari/ke prepoznaju da za neke dječake postoji napetost između (muškog) samoidentiteta i ponašanja potrebnog za akademsko uključivanje jer postoji percepcija da je pokazivanje napora i angažmana u školi *žensko*. Strategije za poticanje pozitivnog etosa u vezi s teškim radom i akademskim uključivanjem u cijeloj postavci su na mjestu. Prilike za izazivanje negativnih percepcija stereotipno ženskih ponašanja se koriste.
- Praktičari/ke prepoznaju da obrasci pohvale i povratnih informacija znače da neke žene mogu naučiti biti prilagodljive i ne preuzimati rizike u svom učenju.

PRIMJENA U PRAKSI

Pitanja:

- Kako se postiže zajedničko razumijevanje kako izgleda "uravnoteženo sudjelovanje" u cijeloj postavci?
- Da li su rasporedi sjedenja uvijek dizajnirani za učenje i poučavanje, a ne za upravljanje ponašanjem?
- Da li su svi praktičari svjesni kako koriste pohvale i komplimente?
- Kako se podržavaju praktičari u istraživanju nesvjesnih pretpostavki?
- Kako izgleda i kako se komunicira visoka očekivanja prema svim učenicima u postavci?

VJEŠTINE I SMJERNICE

4.A Kurikulum i Vještine

Postavka radi na tome da praktičari/ke budu svjesni/e utjecaja očekivanih rodnih uloga na razvoj vještina i jednak pristup svim područjima kurikuluma.

Postavka se trudi osigurati da svi učenici imaju stvarne jednake prilike za razvoj samopouzdanja u različitim područjima kurikuluma.

INDIKATORI USPJEŠNOSTI:

- Praktičari/ke razumiju mogućnost da se učenici/e sami/e isključe iz određenih aktivnosti, u svakoj dobi i fazi, na temelju njihovih opažanja o tome što je prikladno. Preferencije u područjima postavke/kurikuluma se promatraju i poduzimaju se koraci kako bi se osiguralo da se svi/e učenici/e osjećaju kao da su sva područja postavke/kurikuluma "za njih". Pazi se da čak i u kontekstu vođenom od strane djece, svi/e učenici/e doživljavaju i razvijaju se u svim područjima kurikuluma.
- Praktičari/ke razumiju utjecaje rodni očekivanja na vještine pismenosti nekih dječaka i na emocionalnu pismenost nekih dječaka. Postoji dosljedan pristup učenju u zajednici kako bi se izazvala očekivanja i zatvorile te rodne razlike.
- Prepoznaje se povećani strah od neuspjeha među nekim djevojkama i koristi dosljedan, preskrotorski pristup koji omogućava svim učenicima priliku da "propadnu" u situacijama niskog rizika.
- Mjesto natjecanja u okruženju učenja pažljivo se razmatra. Prepoznaje se da se ne mogu svi/e učenici/e isto ponašati i traži se prikladan balans između kooperativnih i natjecateljskih ponašanja.
- Koristi se niz učioničkih okruženja, pristupa, resursa i konteksta kako bi se uključili/e svi/e učenici/e i izgradilo povjerenje da su kao pojedinci "pravi" za svako područje kurikuluma.

VJEŠTINE I SMJERNICE

4.B Karijerno obrazovanje

Postavka radi na proširivanju znanja i percepcija učeničkih putanja i poslova među praktičarima/kama, učenicima/ama i porodicama.

INDIKATORI SPJEŠNOSTI:

- Vodi se računa o izbjegavanju rodno uvjetovanih termina i pretpostavki prilikom razgovora s učenicima/ama o ulogama, aktivnostima i poslovima.
- Obrazovanje vezano uz karijeru, uključujući prakse, učenje na radnom mjestu, posjete poslodavcima itd., aktivno izaziva rodne stereotipe i predrasude o ulogama i učeničkim smjerovima. Praktičari, uključujući savjetnike za karijeru, potiču raznoliko razmišljanje kod djece i mladih kako bi razmotrili širi pogled na izbor predmeta, karijerne opcije i mogućnosti zaposlenja.
- Mogućnosti nakon školovanja i razni dodatni bodovi redovito se spominju kao dio učenja i poučavanja. Praktičari/ke povezuju relevantna iskustva učenja i razvoj vještina s tržištem rada i mogućnostima zaposlenja.
- Uloge modela i vanjskih posjeta pažljivo su planirane i prepoznato je da će imati veći utjecaj ako se uspostave dugoročniji odnosi. Vodi se računa o prikazivanju "dostupnih" idola ili uzora, a upotreba "genijalnih" ili izuzetnih uzora se izbjegava.

VJEŠTINE I SMJERNICE

4.C. Izbor

Postavka koristi podatke kako bi informirala rad kako bi se osiguralo da se izazovu korijenski uzroci ovih rodno disbalansiranih sklonosti prema nastavnom planu i izboru predmeta.

INDIKATORI USPJEŠNOSTI:

- Svi/e praktikanti/ice prepoznaju mogućnost nenamjernog jačanja ideje da su određeni predmeti/nastavna područja teži od drugih i shvaćaju važnost opreza u izbjegavanju toga.
- Razlike u samopouzdanju između rodova u određenim kurikularnim područjima istražuju se, a praktikanti/ice rade na razumijevanju korijenskih uzroka i izgradnji samouvjerenosti u kontekstu kurikularnog područja.
- Praktikanti/ice hvale studente/ice za njihov trud (tj. promiču rastući mentalitet) i potiču uvjerenje da uspjeh dolazi kroz teški rad, a ne kroz prirodni talent.
- Brošure o izboru kurseca ili ekvivalent su pregledane kako bi se osiguralo da povezuju kvalifikacije s razvojem vještina i raznolikim stazama. Pazi se da se svim stazama pridaje jednaka važnost. Pazi se na to kako se teme i predmeti prezentiraju i "brendiraju".
- Praktikanti/ce razumiju snagu jezika da izgledaju "muževno" i "ženstveno" i paze na riječi koje se koriste za imenovanje teme.

PRIMJENA U PRAKSI

Pitanja:

- U kojoj mjeri naši učenici mogu povezati svoje učenje i vještine s svijetom rada, oslobođeni predrasuda?
- Koliko se dobro prati percepcija učenika o različitim predmetima/temama?
- Koliko se dobro razumije i aktivno razvija samopouzdanje u različitim kurikularnim područjima?
- Koliko su dobro podržani roditelji i praktikanti da daju savjete o putovima, uključujući naukovanje?

UČENJE U PORODICI I ZAJEDNICI

5.A Značajno uključivanje

Ustanova se trudi osigurati da su svi/e članovi/ce šire zajednice uključeni/e na značajan način u inicijative za poboljšanje rodne ravnopravnosti.

Potrebe i kontekst zajednice ustanove su istraženi i komunicirani.

INDIKATORI USPJEŠNOSTI:

- Šira zajednica ustanove uključena je u dizajn i provedbu naših inicijativa za poboljšanje rodne ravnopravnosti i jednakosti.
- Različiti mehanizmi, uključujući društvene medije i digitalne tehnologije, učinkovito se koriste kako bi se angažirala šira zajednica i porodice te podržalo povećano razumijevanje utjecaja rodno usmjerenog razmišljanja i ograničenja koja može nametnuti na ambicije učenika/ca.
- Rodna ravnopravnost unutar studentskih odbora, volontera/ki na, itd., se prati. Razmatra se kako bi vremena sastanaka i opisi uloga možda nesvjesno mogli uvesti prepreke za sudjelovanje.
- Praktičari/ke razumiju da je važno uspostaviti pozitivna partnerstva sa svojom ustanovom i aktivno planiraju osigurati da muškarci osjećaju uključeni i sudjeluju u promociji rodne ravnopravnosti
- Pozivaju se i zajednice da se pridruže ponudama profesionalnog učenja kako bi se potaknulo partnersko djelovanje i planiranje.
- Ustanove su svjesne dodatnih prepreka i nejednakosti unutar zajednice ustanove i koriste ove informacije kako bi informirali svoje angažmane u smanjenju tih prepreka.

UČENJE U PORODICI I ZAJEDNICI

5.B Komunikacija

Ustanova radi na tome da se osigura da sva komunikacija prema zajednici ustanove prikazuje dobru praksu te da bude inkluzivna i pristupačna.

INDIKATORI USPJEŠNOSTI:

- Sve komunikacije iz ustanove primjer su dobre prakse u smislu inkluzije i reprezentacije.
- Praktikanti/ke su svjesni/e različitih porodičnih struktura u modernim državama, i sve porodice osjećaju se uključene i zastupljene.
- Sve publikacije ustanove, formalne i neformalne, interne i eksterne (npr. web stranica, prospekti, informacije, objave na društvenim medijima) provjeravaju se zbog neželjenih predrasuda uključujući jezik, slike itd.
- Pazi se na provjeru pretpostavki i predrasuda prilikom komunikacije s različitim publikama. To može uključivati razmatranje roda, rase, klase i slično.

UČENJE U PORODICI I ZAJEDNICI

5C Podrška većoj promjeni

Ustanova podržava rad s širom školskom zajednicom kako bi izazvala rodne stereotipe, rodnu nejednakost i nesvjesnu pristranost.

INDIKATORI USPJEŠNOSTI:

- Porodica i okruženje ne podržavaju rodne stereotipe koje sami studenti/ce mogu imati o određenim predmetima.
- Zajednica ima višestruke prilike da nauče o različitim sektorima zaposlenja, izgledima i putanjama.
- Praktikanti/ce se osjećaju sigurno u raspravi o rodu, nejednakostima i stereotipima s roditeljima svih pozadina i sposobni su predstaviti alternativne stavove po potrebi.
- Svi/e praktikanti/ce dobro razumiju rodno utemeljeno nasilje i porodično nasilje, pokazatelje porodičnog nasilja i izazove s kojima se suočavaju djeca i mladi koji žive s porodičnim nasiljem.
- Svi/e praktikanti/ce razumiju svoju ulogu u preispitivanju rodno utemeljenog nasilja promoviranjem etosa i kulture jednakosti kroz cjelokupno iskustvo kurikuluma i cijele postavke.

PRIMJENA U PRAKSI

Pitanja:

- Kako se uspostavlja zajednička vizija i ciljevi za jednakost prilika za sve učenike s širom zajednicom postavke?
- Kako postavka izaziva tradicionalne rodno uvjetovane percepcije s širom zajednicom o putovima učenika?
- Kako postavka istražuje prepreke ravnotežnom uključivanju roditelja/skrbnika?
- Kako postavka osigurava da roditelji/skrbnici budu svjesni raznolikih prilika dostupnih njihovoj djeci?

ELEMENTI	TEME U OKVIRU POBOLJŠANJA RODNE RAVNOPRAVNOSTI	HGIOS4 and HGIOELC Indikatori kvalitete
1. Institucionalno vodstvo	<p>1.A Samoprocjena: Planiranje promjena</p> <p>1.B Profesionalno učenje: Kolegijalno učenje i izgradnja samopouzdanja praktikanata</p> <p>1.C Pristup cijeloj postavci: Dijeljena vizija i odgovornost</p>	<p>QI 1.1 QI 1.2 QI 1.3</p>
2. Adresiranje rodnih stereotipa	<p>2.A Okruženje i etos: Što okruženje govori o spolu?</p> <p>2.B Aktivnosti i istraživanja: Kritičko razmišljanje o stereotipima spola</p> <p>2.C Izazovne situacije: Seksistički jezik i ponašanja se dosljedno suočavaju</p>	<p>QI 2.2 QI 2.7 QI 3.1</p>
3. Učenje i podučavanje	<p>3.A Očekivanja i pretpostavke: Umanjivanje utjecaja nesvjesne pristranosti</p> <p>3.B Praksa u učionici: Daljnja razmišljanja o nesvjesnoj pristranosti</p>	<p>QI 2.3 QI 3.1 QI 3.2</p>
4. Vještine i smjernice	<p>4.A Kurikulum i vještine: Suprotstavljanje samoprocjeni i jazovima u vještinama</p> <p>4.B Karijerna edukacija: Proširivanje percepcija mogućnosti</p> <p>4.C Izbor: Omogućavanje zaista slobodnog izbora</p>	<p>QI 2.2 QI 2.7 QI 3.2 QI 3.3</p>
5. Učenje u porodici i zajednici	<p>5.A Značajno uključivanje: Cjelokupna zajednica ima glas i ulogu</p> <p>5.B Komunikacija: Komunikacija predstavlja dobru praksu</p> <p>5.C Podrška većim promjenama: Radimo zajedno za promjene</p>	<p>QI 2.5 QI 2.7 QI 3.1 QI 3.3</p>

DODATNI RESURSI

Linkovi za dodatnu podršku

- UNIGeRC, www.unigerc.unsa.ba
- Improving Gender Balance and Equalities – <http://bit.ly/nihigb>
- Agencija za ravnopravnosti spolova BiH <https://arsbih.gov.ba/>
- European Institute for Gender Equality, <https://eige.europa.eu/>
- Gender Equal Play - <https://bit.ly/3Al5Gnv>
- Zero Tolerance - <https://www.zerotolerance.org.uk/>
- Gender Action - <https://bit.ly/3lJAGQ9>
- Mentors in Violence Prevention - <https://bit.ly/3mREb6k>
- Sarajevski otvoreni centar, www.soc.ba
- The Black Curriculum – www.theblackcurriculum.com
- Supporting Transgender Young People Guidance - <https://bit.ly/3DE6ITG>
- TPO Fondacija, www.tpo.ba

